

D

d'abotat'	štěbetat
dacan	darebák, lump
d'ách	d'as, d'ábel, čert
dajak	všelijak, nějak, tak nějak
dajdonoh	bázlivec
dájipámbu	snad se tak stane
d'ajk	d'ábel
dajný	nelakomý
dálava	dálka (velká)
dalěj	dále, dál
Dalěj!	Vstupte!
dální (Vi)	vzdálený (ve větší vzdálenosti)
daň valašská	daň z val. dobytka (každá desátá ovce)
daně vrchnosti	daně a poplatky poddaných <i>"daň z gruntu, z půšče (neobdělaného pole), z jedle (na šindely) z hlásky (stráže na hradě), kladní (za nevození klád), robotní (za nevykonanou robotu), suchá (za neodebranou kořalku a pivo), dřevní (za dřevo), činžovní, pastevní" a další.</i>
danfovica (B)	mlátička s motor. pohonem (pův. parním)
daňka	daň
dáňky	daně a dávky vůbec
darebáčit'	lumpačit
darební	špatný, zlý (<i>Šak je to darební člověk!</i>); 2. nekvalitní
darebnica	"darebná", lenivá žena
darebnina	věc, která se k ničemu nehodí, je vadná, zmetek; 2. zbytečnost
darebný, -ně	špatný, -ě; 2. nehodný, zlobivý; 3. k ničemu se nehodící
darmesák	člověk mazaný
darmo	marně, nadarmo, zbytečně; 2. zdarma
darmodajka (F)	lehká žena
dáš-i	dáš-li, zdalipak dáš?
dat'	dát (<i>Ten tom dál!</i> - nic neudělal; <i>Jidlu moc nedá.</i> - nesní mnoho; <i>Dál do kyt.</i> - utekl; <i>Jak mu dali?</i> - jak se jmenuje; <i>Dál to ven.</i> - vyzradil to)
dat' čepec	viz "načepcovat"
dat' do heku	spářit (holuby)
dat' do komína (M)	udit
dat' do myku	utéci, uprchnout
dat' na pentlu	dát ženě spropitné
dat' na zjavu	dát na vědomí
dat' pozdravění	pozdravit
dat' sa	dát se (<i>Dál sa tam.</i> - pustil se tam; <i>Dá sa to tam?</i> - vejde se to tam? <i>Dál sa dělat'.</i> - pustil se do práce; <i>Dalo sa na děšč. Dál sa ho bolet' zub.</i>)
dat' sa	moci, je možno, lze (<i>Dalo sa už.</i>)

dat' si do hábú (B)	užít si, dát si do nosu
dat' si do hrba	nadřít se, namáhavě pracovat; 2. dát si do nosu , užít si
dat si heslo (Z)	zřeknout se
dat' si chvílu	najít si čas
dat' si říct'	nechat se přesvědčit
dat' si za zub	žvýkat tabák nebo "bagu"
dat' vědět'	dát zprávu, oznámit; 2. dát co proto (<i>Prala střeva, tý jí dały vědět'!</i>)
dat' vědmo	dát vědět, dát na vědomí, upozornit, udat
dat' za víru	dát za pravdu
dat' za záda	nevšímat si, opovrhovat
d'atel	datel
d'atělina (R)	jetel
datý	daný
dávit'	dávit, zvracet (slovo "vrhnút" nebylo známo)
de co, gde co	všechno, cokoliv, kde co bylo (<i>De co zmyksíl.</i>)
de inde(ž), gde-	kdekoli(v)
de nic, tu nic	z ničeho nic
de!, gde!	daleko (<i>Ten už je gde!</i>)
de, gde	kde; 2. kam
de, gde inde	ledaskde, všude
debřa (M)	mez vysoká, sráz, rokle
decák	sklenička o obsahu 1 dcl
děcko	dítě, děvčátko
děcko (R,M)	děvče
dědáci	prarodiče
dědáček (B)	dědeček
dědák	dědeček, pradědeček
dědek	obřeznice (též "strýc, strýček, strýcova stolica")
dědič	dědic
dědina	vesnice
dědiňan (B)	vesničan
dědinčan	vesničan
dědinský	vesnický
dědovizeň	dědictví
degdo, gde-	kdokoli, leckdo, ledakdo
dejaký, gde-	lecjaký
dějeprava	dějepis
dekénko	prkénko kuchařské; 2. poklice dřevěná
dekerý, gde-	leckterý, ledakterý; 2. kdokoliv, každý
dekl	víko
dekolvěk, gde-	kdekoli
dekrét	řeznický prsten
dělanica	viz "vlněnka"
dělat'	pracovat
dělat' na potvoru	dělat naschvál
dělat' na příky	dělat proti vůli

dělat' na toš	dělat naschvál
dělat' na utíčky	předhánět se v práci
dělat' o přetrh	bez přestávky
dělat' oscapky	upejpat se, stydět se
dělat' sa	předstírat, přetvařovat se
dělat' si škláby	vysmívat se
dělat' světlo	svítit (někomu)
delěj	déle
dělní	všední (den)
dělník (F)	nádeník
dělný, -lavý	pracovitý
dělo	plást medový v klátovém úlu ("dělo dužité" - shora dolů, "dělo krajité" - napříč, "dělo kútné" - rohové)
deň dlúhý	den robotní letní (7.30-19.30 h)
deň krátký	den robotní zimní (9.30-17 h)
deň na deň	každý den
deň ze dňa	každý den
dena (F)	žaludek vepřový
denár	denár = 1 g (stará rak. váhová míra)
déncó	dno dřevěné nádoby
déncó	dřevěný poklop kadlubu
dénglavý	slabý, mdlý
denica	jitřenka, denice (Venuše)
dénko	dřevěná poklička na hrnec (obvykle s dřevěnou rukovětí); 2. dřevěná podložka na krájení
deputát	plat nebo důchod v naturáliích
děrbek (M)	dítě malé
dereš (z m.)	útek; 2. pouta, past (<i>Už je v dereši.</i>); 3. lavice na niž byli bitím trestáni odsouzení
desátat'	vyčítat
desátek	plat faráři (naturální nebo peněžní); 2. plat vrchnosti (každý desátý kus z chovaných ovcí); 3. balík o 10 kusech (balík kůží, vor o 10 kládách ap.)
desátnictvo	družstvo portášů (10 mužů)
deset'ák	bankovka desetizlatková
desi cosi	někde něco, tak nějak
desi, gde-	někde, někam, kdesi, kamsi (<i>De ideš? Ale tu desi.</i>)
desítka	sud o obsahu 10 věder
deska	deska (druhy: "truhlovnic, falcovnic, vrátnic, mostnic"), prkno (zdrob. "deščica, deščúlka")
desky	desky řezané na pilách valaškách ("púćólky, tříšťvrtky, cólky, pětišťvrtky, šestišťvrtky, dvúćólky"); 2. formy na výrobu dřevařských rukavic
děšč	děšť
děšč neděšč	za každého počasí
deščák	suk (vypadlý z prkna)
deščění	prkenná stěna, přepážka

deščica, -tica	prkno, prkénko
děščit' sa	schylovat se k dešti
děščka, -šť-	deska úzká, prkénko na krájení masa nebo zeleniny
děščovka, -čúv- [v/f]	voda dešťová
deštopánbu	dejž to Pánbůh!
dětělina (M)	jetel
děvčacko [v/f]	děvčátko, husopaska, kravařka
děvčica [v/f]	děvče, dívčina
děvečka	dívka, dívenka (ale: "dívka" je služka) <i>nadávký: "pliska, pliskula, krpec, kakáč, dřistka, pukeš, halazňa, rochla, škrošňa, kyča, skyda, čupa, čava, potmělúch"</i>
devětsil	devětsil lékařský
dež	kde by
dež by	kde by
dezentér, -týr	vojenský zběh, dezertér
dezentýrovat'	dezertovat
digament	diamant
dílo	výroba
div živý	téměř mrtvý, sotva živý (strachy)
divadelnik (F)	herec
dívčit'	být svobodnou dívkou (nemít ještě závazky)
dívčit' sa [v/f]	měnit se z dítěte v děvče
divina	podivín
dívka [v/f]	služka, děvečka (sloužící u dobytka)
divňák (Vi)	podivín
divněinač	všelijak, různě, podivně
divněinačí	zvláštní
divno aj ináč	všelijak, všemožně, ledajak, divně (<i>Onačil sa divno aj ináč.</i>)
divoká polná	viz "černá polná"
divúr	divoch, divous (<i>Co divúříš, divúre!</i>)
divúřit'	divočít
divy	divadlo, podívaná
díža	díže; 2. tlustá žena
dľab	žlábek nebo díra ve dřevě (vydlabaný)
dľab, -bek	vydlabaný prostor ve dřevu (též "výdľab, výdľabek")
dľabák	jednoduchý pluh starého typu (<i>který není již ze samorostu, ale jednotlivé části jsou spojeny navzájem dľaby a čepy</i>)
dľábit'	mačkat, svírat; 2. objímat, škrtit; 3. pít krev (o mûrách)
dľachmat'	mačkat mazlivě (<i>Nedľachmaj to kozla!</i>)
dľamsit'	cuchat, muchlat (též "cuchmat'")
dľañama pleščit'	tlesknout
dľapa	dľaň, ruka
dľapisko	tlapa
dľapka	tlapka, ťapka
dľapolisko	cesta bahnitá, špatná
dľáška	podlaha

dlátce	dláto
dlátko, -co	dláto
dlávit', -bit'	mačkat
dlážit'	dláždit
dlážka	podlaha
dlh (B)	dluh
dlopa	viz "babinec"
dlúhatánský	velmi dlouhý
dlúhé sraní	nízko zapnuté kalhoty
dlúho	dlouho
dlúho-jíž	jak dlouho, jak brzo
dlúhý	dlouhý
dlúhý pýř	pýřavka (plevel)
dlúhý roh	střední roh dřevěných vidlí na seno
dnes týdeň	minulý týden téhož dne
dneskaj	dnes
dniť (M)	vsazovat dno (do sudu, díže ap.)
dniť sa	rozednívat se, svítat
do (ho) ví co	kdo ví co
do baně	dohromady
do boha	do syta; 2. mnoho, hojnost (<i>Najed sa do boha. Měli teho do boha.</i>)
do ciza (Z)	do cizích rukou (<i>nezústalo to v rodině</i>)
do cukru (Z)	honem, rychle
do čereňa	v řadách přes sebe, s mezerami na proschnutí, na způsob střechy, opak "do hrani" (o lnu, šindelů ap.)
do doliny	do údolí
do duše	o život, o všechno (<i>Spirá sa do duše.</i>)
do foroty	do zásoby
do gruntu (M)	do základu
do hajduka	název val. tance
do ho ví	kdo ví, kdož ví, nebo snad ne
do ho ví co	kdo ví co
do holportu	do společného vlastnictví
do keho	do koho
do koša	viz "zahradka"
do kříža	způsob ukládání šindelů k vyschnutí
do kúbíka	do kužele
do kule	dohromady
do kyt	v nohy, úprkem pryč (<i>Dala do kyt.</i>)
do menta	dopodrobna
do metele	sázení brambor do každé řádky
do mrtě	beze zbytku
do mrváňa	přehnutí dolních rohů "huně" do pasu
do nekád'	nějaký čas
do nutra	dovnitř
do oka padení	drobnost, co by za nehet vešlo

do pola	na pole
do pošy	do poloviny
do posledka	v poslední době, do konce
do pozvýšky (Vi)	do výšky
do přešřle	přešřle, do dvou dlaní
do roztrhu	do roztrhání těla
do šřely!	do čerta!
do šřetu	naproti (proti někomu, kdo se blíží)
do světa	do vzdálenějšího okolí, do cizích zemí
do šřša	šřšeji, na větší šřřku
do tak roku	do roka
do včilška, -ku [v/f]	do nynějška
do vědna	dohromady
do vrkoča	vlasý dvou copů obtočené kolem hlavy vdaných žen
do vůle	do sytosti, co zmůže, kolik chce
do zdrapáku	na útěk
do, gdo	kdo
d'obák	zobák
d'obat'	zobat, uždibovat
d'obek, -banec	kousek, kousíček (jen tolik, co lze uzobnout)
dobijat'	dobíjet, dorážet (zraněné)
dobíjat' sa	vyzvídat; 2. dorážet (na někoho), nutit někoho k přiznání
dobírat' (sa)	hašřeřit se
dobírka	pastva podzimní poslední (<i>na polosuché trávě před přechodem na seno</i>)
dobít' sa	dozvědět se pravdu (výslechem)
dobít' slovo	vymámit slovo, donutit k přiznání
d'obnúť	zobnout, vzít si malé sousto; 2. dotknout se
doboha	hojně
dobromysl	dobromysl obecná
dobrot' (R)	dobrota
dobručat' sa	udobřovat se
dobře	budiž
dobručký	velmi dobrý, lahodný
dobyť (Z)	dosloužit (do Vánoc); 2. vymáhat, dobyt, dosáhnout čeho (<i>Nemohli na něm slova dobyt.</i>)
dobyť si	získat
dočabrat' sa	dojít pomalu, dopotáčet se (o chromém)
dočkat'	počkat
dočkat' sa rokú	dožit se vysokého stáří
dodaleka (M)	daleko
dodělaná (M)	ukončení prací
dodíbat'	dorážet (na koho), nutit
dodírat'	dotrhávat (šaty)
dodrat'	dotrhat (nošením), zničit
dodrhlá	ukončení draní peří
dodrúžgat'	dotlouci, zmlátit

dodřítý	odřeny
dogajdovat'	skončit (s hraním, s pláčem)
dogarazdit' +	pošpinit
dogramlat' sa +	doštrachat se, dojít s námahou
dohadovat' sa	hádat se (zarputile)
doháň	tabák (maďarský název)
dohled +	obzor
dohleděť	doopatrovat do smrti
dohlédnút'	vidět až tak daleko (<i>Nic tam nevidím, tam já až nedohlédnu.</i>)
dohnat'	dohonit; 2. přinutit (<i>Já ťa k temu doženu.</i>)
dohoví	kdo(ž)ví
dohoví co	bůhví co, kdoví co
dohúkat'	vystrašit (slovně)
dohýbat si (Z)	stěžovat si
dohypcovat'	doskákat
doch	došek
dochodit'	přibližovat se (<i>Dochodí ňe pátyaštyrycátý.</i>); dožívat se (<i>Dy vám dochodíja roky? Mně v prosinci, dvanástého.</i>)
dochovat'	živit až do smrti
dochtor	lékař
doják	dřevěná nádoba (3-5 litrů) na dojení mléka (též "hrotek")
dojančený	vyplašený
dojančit'	vyplašit, vylekat
dojašený	vystrašený, vylekaný
dójení	dojení
dojídat'	dojídat, nenechávat zbytky
dojít'	dojít, přijít; 2. poznat, zjistit (<i>Už sem na to došel.</i>)
dójit'	dojit, podojit
dójit' na paškál	přijít na řadu
dojivo	mléčné produkty
dojíždžat'	dojíždět
dojka	dojná kráva, ovce nebo koza; 2. podojení
dojnica (B)	dobrá kráva
dokád'	dokud
dokád' (Z)	dlouho
dokaličený	zraněný, poraněný, zmrzačený
dokaličit' (sa)	zmrzačit (se)
dokandrasený	zdolaný útrapami
dokandrasit'	zničit, dodělat, utrápiti
dokát', -kút'	dokud
dokavád'	dokud
dokel	dokud
dokládat'	potvrzovat
dokládka	doložení nákladu (do plné fůry)
doklécat'	dokulhat
dokolakoľem	kol dokola
dokolvěk, gdo-	kdokoli(v), každý

dokonca	docela, vůbec, načisto; 2. nikterak (<i>Nechce mu dokonca dovolit'.</i>)
dokopy	dohromady
dokotúlat' (sa)	dokoulet se
dokrpačit'	doživořit
dokručat'	doždímat, dokroutit
dokřápat'	zbit, zmlátit
doky, -kým	dokud
dolák (B)	obyvatel Slovácka
dolamcovaný	polámaný, zlámaný
Dolansko	dolní konec dědiny
dolehnút'	dotknout se, dolehnout, dopadnout (<i>Těžko to naň všecko dolehlo.</i>)
dolekat' sa	polekat se
dolem	spodem, údolím po cestě
Dolina Urgatina	Horní Vsacko, zejm. Karlovicko
dolinek	slabina, podbřišek
dolinka	údolíčko; 2. podbřišek (ženský)
dolipat'	dotírat, dorážet (slovem nebo chováním)
dolipat (Z)	dorážet, dobývat se (na koho)
doliskat'	zfackovat, zbit
doliza	člověk dotěrný
dolka	obyvatelka doliny
Dolka (B)	žena z Moravského Slovácka
dolman	kožich uherský přemovaný
dolňák	obyvatel z dolního konce
dolní dědiny	na vsetínském panství Jablůnka, Pržno, Mikulůvka, Ratiboř, Hošťálková, Růžd'ka
Dolní m. Vsetín [v/f]	Vsetín, Dolní město (do r. 1850 samostatné) - nejstarší název byl Nové Město Vsetínské
dolnoměščan	obyvatel dolního města
dolomán	dlouhý soukenný plášť s kožešinou
doložit'	dopustit, naložit (<i>Pánbú naň doložil.</i>); 2. poznamenat
doložitý	náležitý, důkladný
doložný	rozumný, vospělý
doľu	doľu, dole
doľu břuchem	na břichu
doluznačky	naznak, na zádech
doly	nížina, rovina
dolypat'	dorážet, útočit (<i>Co ten pes naň tak doľypá?.</i>)
dóm	domů
domajšek	domov
domajší	domáci
domarasit'	ušpinit, zašpinit, posypat smetím, zkazit
domětat'	domlouvati důrazně, vyčítavě
domikát	chléb s brynzou a česnekem, zalité vař. vodou; 2. polévka zapražená se sýrem

domírat'	vymírat (<i>Staré zvyky už domírajú.</i>)
domjágat'	zmačkat, pomačkat
domlatky (M)	oslava konce mlácení
domlaždit' +	pohmoždit
domluva	napomenutí
domlúvat'	napomínat, domlouvat (<i>komu</i>)
domordovat'	zbít, ublížit na zdraví
domový	domáci
doň	do něho
donačista	načisto, jistě, určitě, úplně
doňahňat'	zmačkat, zmuchlat
doňat' (sa) (M)	ošidit (se)
doňho	do něho, do něj
donos	dostřel
donutra	dovnitř
dookapadění	maličkost, ani co za nehet vleze
dookola (M)	kolem, okolo
doopravdicky	doopravdy
dopánit'	zkrachovat, zbankrotovat
dopantat' sa	dopotáct se, dovléci se
dopařit' (keho)	chytit, přistihnout
dopařit' sa	zmocnit se, dosáhnout něčeho, nabýt, pořídit si levně, dopídit se
dopažit sa (Z)	urvat, dostat
dopěkat'	hřát, pražit; 2. dorážet, usilovně přesvědčovat, nutit, nahánět strach
dopěkat' (kemu)	mít namále, být v nebezpečí
dopěrovat'	dorážet (<i>Větr dopěrovál.</i>)
dopchaný	popíchaný, pobodaný
dopchat' (sa)	pobodat, popíchat (se)
dopíkat'	dorážet (slovně), usilovně vyzvídat
dopíkat' sa	dopátrat se
dopjat'	nahnat strach
doplantat'	zmást, zamotat
dopízat'	dotírat, dopalovat, obtěžovat (též "dožírat")
dopoledňa	dopoledne
dopoly	napůl, napolo
doposát', -vát'	dosud, doposud
doposledka	do poslední chvíle
dopozvýšky	nahoru
doprášat' sa	doprošovat se
dopravjat'	provádět konečnou úpravu sukna (apreturu), dodělavat, dokončovat úpravu zboží; 2. dokončovat vyprávění
doproti	proti, naproti
doprotivky [v/f]	naproti
dopusta	dopuštění (boží); 2. darebák
dopusta (R)	strašidlo
dopustilka	viz "závitka"

dopustit'	dopustit, připustit, brát si na sebe; 2. přivést do jiného stavu (<i>Nedá na céru nic dopustit'. Chodil za ní tak dlouho, až ju dopustil.</i>)
dopustit' sa	přijít do jiného stavu, otěhotnět
dopúščaľka	viz "závitka"
dopúščať	dopouštět
dopuščená (M)	otěhotnělá svobodná dívka
dopuščení	dopuštění
dopušťalka	svobodná matka
dopýskať	rozrýpat
doraďovať (sa)	radit (se)
doraňaný	ranami posetý, zbitý
doraňat' (sa)	poranit (se) těžce
dorátať (sa)	dopočítat (se)
doredikať	dopravit (namáhavě)
doreďykatiť sa	přistěhovat se, dovléci se, doštrachat se
dorgyňa	jiřina (květina)
dorostený	dospělý
dorotky	účastníci lid. hry o Dorotě
dorozprávjatiť	dopovídat, dohovořit, dovyprávět
dorozprávjatiť sa	dorozumět se, dohovořit se, dohodnout se
dořećť	dodat, dořít
dořezatiť sa (Z)	uškodit si, dostat se
dořvať	vynadat (hrubě, sprostě)
dosadiť sa	najíst se dosyta, přejíst se
dosavád'	doposud, dosud
dosél	doposud
dosi, -sik	kdosi, někdo
dosíhnutí	dosáhnout
dosívať (M)	ukončovat setí
dosmyćitiť	dovléci, dotáhnout, dosmýkat
dosmýkať	dovléci
dosobiť sa	dočkat se, dostat se (ke komu)
dostať	dostat, obdržet; 2. dosáhnout (až kam); 3. být potrestán bitím
dostať huby	být vyplíněn
dostať hybaj	dostat na frak, zmizet
dostať sa	vníknout
dostrčný	vlezlý, neodbytný
dosýpatiť	dosypávat
došarpatiť sa +	dobelhat se
došćrćknúť	dostříknout
došikovať	opatřit (komu co); 2. namluvit (<i>Došikovať mu galánku.</i>)
doškubávaná (R)	doдрhlá (ukončení draní peří)
došmatlat'	dojít, dokulhat, pošlapat
došpihľaný	dořezaný
doštrachatiť (sa)	dostrkat, dojít s námahou
došúchatiť sa	došourat se, doštrachat se (pomalu)

došúlať sa	dokoulet se, dojít pomalu, doštrachat se
dotaz	otázka
dotel	dotud
dotěra	člověk dotěrný
doterygať	dopravit, dotáhnout, dovléci
doterygať sa	dovléci se, dokodreat se
dotěžovať	dokládat
dotláčať sa	tlačit se dopředu
dotlévať (M)	být s někým zle (<i>Temu už dotlévá.</i>)
dotragať +	viz "doterygať"
dotrckať (sa)	dobelhat (se)
dotříť sa (Z)	dosáhnout něčeho (úskokem)
doty	do té doby, dotud, dosud, tak dlouho (<i>Des doty býť.</i>)
dotýkať sa	loučit se dotekem se zemřelým před jeho pochováním
doválať	doválet (sukno), dokoulet (sud)
doválať sa	dožít se, dočkat se
dovčilšku [v/f]	dosud, dodnes
dovděčný	povděčný (<i>Budu teho dovděčný.</i>)
dovědna	dohromady, spolu
dovíco	leccos, ledaco
dovíjaký	kdo(ž)víjaký
dovírať	důvěřovat, věřit
dovnútra	dovnitř
dovťúpit' sa [v/f]	dovtípit se, pochopit
dovťupný [v/f]	důvtipný
dovúle	do sytosti
dož(h)raný	dopálený, zlý (<i>Býť naň tak dožhraný...</i>)
dož(h)rať (sa)	rozzlobit (sa), dopálit (se), naštvat (se), rozzuřit se
dozajista	zcela jistě, určitě
dožatá	dožínky
dožebračiť (sa)	zranit se
dožera	zlost, obtíž, svár, hádka; 2. zlobivec, svárlivý člověk
dožhraný	rozzlobený, dopálený
dožičiť	dodat, donést, dopřát, opatřit, dopomoci k něčemu; 2. dohodit, namluvit (nevěstu)
dožínky (M)	dožínkové koláče ("péct' dožínky")
dožírať	dopalovat, dobírat si, škádlit, zlobit, napalovat, provokovat
dozlobiť (M)	rozzlobit
dozobtúlať	zlíbat, zulíbat
dožúvať sa	dohadovat se, hádat se, přít se, hašteřit se (<i>Dožúvali sa gvúlivá hlupině.</i>); 2. domáhat se, dožadovat se
dožví, gdožví	bůhví, čertví (vyjadř. nejistotu)
dožví-, gdožví-	předpona kdo(ž)ví- ("(g)dožvíco, -čí, -jaký, -(g)do, -kerý, -jak, -kolik, -(g)de, -(g)dy, -proč, -kolik" ap.)
dozvuky	pokračování hodů do středy
drabať	vyhrabávat
drabina	žebřík horizontální ve stáji, sloužící k zakládání suché píce pro koně

dráč	ras, pohodný (též "šerha, kaděra")
dračky	draní peří společné
draga	prudká sněhová bouře
dragón (M)	dragoun
draha	stopa; 2. cesta neudržovaná
drahný	lehký (<i>Je mu už drahněj. - ulevilo se mu</i>)
dráhú	drahou, železnicí
drahy mn.	příhon, hrazená cesta k pastvinám skotu
drajfús (B)	třínožka železná pod hrnec při vaření v peci (též "trajfús")
drakslěr	soustružník dřeva
drakslěrství	soustružení dřeva
drakslovací nože	nože na soustružení dřeva (<i>ploché: "majzl, štychovač, réřna"; háčkovité: "strůžek, lefrpór"; trojzubý "centrpór" a trojhranný "upichovač"</i>)
drakslování	soustružení dřeva
drakslovat'	soustružit dřevo
drakslovat (B)	viz "rašplovat"
drakslponk	soustruh na opracování dřeva (pružinový s přerušovanou rotací, šlapací s plynulou rotací), (též "ponk, verštat")
draňat'	škemrat neústupně
drancovat'	rabovat
drapačka	draní peří
drapák	chlap drsný, rváč
drápat' peří (R)	drát peří
drapatý	drsný
drapčit (Z)	utíkat
drapit' (sa)	drápnout, škrábnout (se); 2. chytit se
drapit', -nút'	chytit, uchopit, popadnout, drapnout
drapnút' (sa)	chytit (se), uchopit (se), chopit (se)
draslo	hnojivo draselné (síran a chlorid draselný)
drat'	strouhat louče ("světidla"); 2. zdírat, dřít, drásat; 3. drhnout peří
drat' (F)	telegram
drát (M)	dřevěná lať krovu
drat' (sa)	drát (se), škrabat (se); 2. spěchat, pospíchat, předbíhat
drat'ák	hrnec hliněný drátovaný
dratař	dráteník a sklenář
dratovaný	drátovaný, stažený drátěnými oky
dratva	dratev, nit konopná voskovaná včelím voskem
draždžat' +	kvokat naříkavě (o slepicích); 2. škemrat neodbytně
dražinka	planá hrušeň
drážnit'	dráždit
drbácat'	strkat, vrážet (do někoho)
drbácnút'	strčit, vrazit hrubě (do koho)
drbat' (sa) +	drbat (se), souložit
dřbat' sa	hýbat se (<i>Zí všeko, co sa nedrbe.</i>)
drbka	opilost (mírná)
drbnút'	strčit, drcnout, dotknout se, š'ouchnout, píchnout (do čeho)

drcaňa	žinčice s "urdú"
drćanec	drcnutí do zad
drćat'	strkat, št'ouchat, požďuchovat do někooho (zlehka, žertem), vrážet do sebe, trkat; 2. kopat motykou (<i>Šak je stará a ešče drćá lepší jak mladá.</i>)
drcnúť	drcnout, strčit, št'ouchnout, vrazit, trknout (jen trošku)
drćnúť	strčit do někooho (hrubě)
drćat'	třást, natřepávat
drdla, -lena (Z)	muž, žena ubrblaná
drdlat (Z)	brblat
drdlavy (F)	bručivý
drdosit'	třást, třepat, cloumat (někým)
drepčit'	křepčit
drgáňat' sa	kodrcat se, trmáčet se
drganec	št'ouchanec, štulec
drǵat'	viz "drćat'"
drǵucat', -zňat'	viz "drćat'"
drhák	věchet z houně na drhnutí
drhélňa	deska s hřebíky na drhnutí lnu
drhlačka	draní peří
drhláčka	žena která drhne peří
drhleň	lavice na drhnutí lnu (kovový hřeben)
drhnút'	drát peří; 2. mýt podlahu, nádobí; 3. škrabat kůži (u kožišníka); 3. mlít hubou; 4. tahat za vlasy
drhnút' (sa)	dřít (se)
drhnút' len	drhnout hlavičky lnu před sušením
drchál	viz "zgarba"
drchat'	třepat, natřepávat
drchlaňa, -maňa	žena neupravená, neučesaná
drchlat'	trhat, třepit niti
drchma	žena neučesaná
drchmat'	třepat, protřepávat, čechrat
drchmat' (sa)	muchlat (se); 2. česat se (<i>pejor.</i>)
drchta	stará baba, žena špatné pověsti
drćkat' (M)	kvákat (o žábách)
drkota, -tnica	kdo rychle mluví
drkotat'	drčet, rychle mluvit, plkat (<i>Nedrkoc!</i>)
drkotat' (sa)	třást se, třepat se (zimou)
drle	kalhoty plátěné
drlín	"ogar" nebo výrostek drobný a hbitý
drlo	křepce, hbitě, zčerstva
drlý	čilý, hbitý, křepký, bystrý, čerstvý
drmkat'	jít drobným krokem
drmla, -la	nástroj lidový drnkací ústní
drmolit'	jít drobným krokem; 2. mluvit nesrozumitelně
dřn	drn
drnda	odrostlé děvče

dřnek (R)	drn
drněť	drnčet, řinčet
drobčít', -sít'	viz "dropčít'"
drobit'	drobit; 2. třást se zimou (<i>Zima mnú drobí.</i>)
drobit' zimú	třást se zimou
drobjask	drobotina, malé děti, domácí ptactvo, něco drobného
drobjaždž +	viz "drobjazg"
drobjazg	vše drobné (kamínky, zemáky, děti, drobné ovoce)
drobky (Z)	hrubší strouhanka
drobnice	třešně drobné
drobný	drobný (zdrob. "drobučký, drobúnečký, drobušinký, drobulinký")
droby	vnitřnosti (z drůbeže křídla, nohy krk, hlava; z větších zvířat játra, ledviny, plíce); 2. jitrnice a jelita ze zabijačky
dropčít', -sít'	přešlapovat, jít drobným krokem
dřšč	hojnost, nadbytek, přebytek (ovoce)
drščka	tlama, lidská ústa (<i>pejor.</i>)
drščky mn.	žaludek skotu; 2. dršťky (jídlo)
drúbat' +	viz "dropsit'"
drúbja	kuřátko, drůbeží mládě
dručat'	vibrovat, drnčet
druđa	tulák, tulačka (po nocích)
druhák	druhý roj
druhotelka	kráva po druhém teleti
druhý	předešlý ("druhý týdeň" - minulý týden)
drunigovat' si	prozpěvovat si, broukat si
drusa, -sík (Z)	oslovení někoho se stejným jménem (<i>Druso! - oslovuje např. Josef Josefa</i>)
druža (M)	družička
družba	starosvat, pořadatel svatebního veselí
družbit'	dohazovat, vést svatbu
družďžit', -ďžet'	chrastit, vrzat, praštět (též "křupět") (<i>Přemrzlý sněh družďží pod nohama.</i>)
drúžgat'	bít, tlouci, drtit, lámat, hlodat, louskat
drúžka, družja	družička
drva	dřevo, dříví palivové
drvárka (R, Vi)	dřevník, kůlna na dříví
drvárňa	kůlna na dříví, dřevník
drvař, -votář	dřevař
drveno	poleno (silné)
drvit'	mluvit marné řeči (<i>Co drvíš!</i>)
drvo (F, Vi)	poleno délky 1 loktu (0,77 m), štípané na "poblan, štvrtku a pořovinku")
drýčná (B)	děvčica schopná (viz též "grýčná")
drychňat (B)	spát
dryják	kořalka podřadná
dryňat (B)	popíjet
držat'	držet

držat (na keho)	vážit si někoho
držat' mašíka	držet prase při zabijačce
držat' sa	držet se, chovat se slušně, vést spořádaný život; 2. pyšnit se, vyvyšovat se (<i>Ten enem tak hrubě hore sa držat'.</i>)
držat' sa hore	vystupovat okázale
držátko	násadka na pero
držatník	půlkruhová vodící deska bednářského "útorníku/vtěraku"
držávat' sa	držet se
držebnosť	vlastnictví, vlastnické právo
držení (Z)	država, vše co patří státu
držet' hubu	mlčet (<i>Drž hubu!</i>)
držet' na	mít někoho v úctě, vážit si, mít v oblibě
držet' sa	chovat se slušně, dbát o sebe, ovládat se
držet' slobodu	mít volno, svátek
držgrešla	lakomec
držka	ústa (<i>zhrub.</i>)
držkatý	hubatý, prostořeký
držkovat'	nadávat, vadit se, láteřit
dřenec	jemná štípa - lub vzniklá "dřením " dřeva za tepla
dření	viz "dřenica"
dření	dělení dřeva za tepla na jemné štípy - luby
dření v nohách	revmatické bolesti
dřenica	metelice, vánice; 2. tenké prkno na krytí stropu
dřevco [v/f]	dřívko; 2. kořen "sladkého dřeva"
dřevco (M)	kmínek
dřevěná muziga	lidová muzika
dřevěňák	vůz s dřevěnými nápravami (opak "železnák")
dřevěnica	chalupa dřevěná
dřevěnina	výrobky ze dřeva (též "dřevěný porculán")
dřevěný oheň	oheň tzv. "svatý", rozněcovaný na Velký pátek třením dřeva o dřevo (tak se musel vždy rozžehnout i na salaši)
dřevěný porculán	viz "dřevěnina"
dřevínek	viz "boží dřívce"
dřevják	červotoč
dřevo	břevno
dřevo čisté	dřevo z kmenů rovně rostlých, prosté suků, vrůstů a zakřivenin, se zdravým "nezteřelým" jádrem (též "dřevo hladké")
dřevo drobně rostené	dřevo ze stromů vyrůstajících ve stínu, s hustými léty
dřevo hladké	viz "dřevo čisté"
dřevo kleklé	dřevo prasklé při ohýbání (za tepla i studena)
dřevo kruté	dřevo nepoddajné, houževnaté a špatně štípatelné, které se točilo
dřevo masné	dřevo smrkové, u něhož dušky při sestavování bedna kloužou, dobře spolu nedrží a více se rozesýchají
dřevo namožené	dřevo ručně ohnuté před jeho vložení - "natažením" do formy - "krpjadla"
dřevo pohraněné	dřevo nabobtnalé

dřevo převalené	dřevo nařezané z kmene podélně pilou ("převalené přes suky"), dřevo řezané na rámové pile
dřevo sčeslé	dřevo opracované pořízem přes léta (časem ztrácelo pružnost i odolnost a snadno se lámalo - "sčeslo")
dřevo vazké	viz "dřevo kruté"
dřevo vazovité	viz "dřevo kruté"
dřevo zavjadlé	dřevo v polosuchém stavu
dřevo žltkavé	dřevo smrkové
dřímotina	dřímota
dřín	modřín
dřínka	viz "dřenec"
dříst (F)	trus drůbeže
dřistačka	běhavka
dřístat'	mít běhavku; 2. vést plané řeči; 3. plivat
dřístka	mluvka
dřístka	"cérka" nebo dívka chudá, vyzáblá
dřístnút'	vykálet se prudce (obv. o husách)
dřístnúť' (sebu)	upadnout; 2. praštit (někoho)
dřístula	žena, která vše prozradí, klevetnice
dřít'	foukat, vát prudce zepředu, slehat sněhem; 2. dělit dřevo za tepla na jemné štípy - luby
d'uba, -bka	tečka
d'ubat'	zobat, kopat, sekát (lehce)
dubec	chryzantéma; 2. doubek
dubeňák	kožich "dubený" vyrobený u kožešníka
dubený	dubový; 2. barvený duběnkami na žluto
dúbí	dubový lesík
dubina	duboví, dubový porost
dubják	kožich "dubený"
duča	důlek, kaluž
dudáš	dudák
dudky	viz "rukávce"
dudlačka (B)	žebrání (o Velikonočním pondělí)
dudlat'	cumlat
dudy valašské	dudy st. typu (viz též "gajdy, šutky, fuky")
d'úgala	člověk pomalý, nepraktický
d'úgat'	nahlížet, prohlížet, hledat, shledávat (na různých místech)
duh	viz "duška"
duha	dužina, větší "dužka"
duch	duše, duch (<i>Ten už má malého ducha.</i>); 2. "prd" (<i>Pustil ducha z břucha.</i>)
dúchač	cikánský kovářský měch
dukát	dukát (zákl.j.rak. konv. měny ve zlatě od 1753), zlatá mince = 1/2 tolaru = 60 krejcarů
dula	hruška, pozdní odrůda vhodná k sušení
dúle	dole
dúlek	dolík; 2. hra v kuličky, "v důlek" (fazolemi)

Dulina (Vi)	Ludmila
dúlit'	viz "dundat'"
dúminka	domněnka
dún	pole od sloupce ke sloupci na soukenickém rámu (rám měl 10-12 "dúnú")
dunda	nápoj
dundať	pít
dunst (M)	vůně
d'upa (F)	zadnice
d'upka	tečka, skvrna; 2. proutěný dětský košíček
dupkať	podupkávat
d'upkatý	tečkovaný, strakatý
dúra	žena rozzlobená
d'úra	díra, šatlava; 2. otvor v "běhúnu mlýnca nebo žrn"
duramentně (M)	úplně
durancija	švestka (druh)
d'uravý, d'ú-	děravý
d'urbať, -bit' sa	pomalu vyrůstat, mít se k světu, vzmáhat se, sílit
d'úry	jeskyně
d'urbať sa	vzmáhat se, sílit
dúřit' sa	hněvat se, zlobit se, durdit se
dusit jídlo (Z)	jíst hojně a s chutí
duša	duše, osoba (<i>To je duša pofňurá!</i>); 2. vidlička v člunku ruč. stavu, na kterou se nastrčí cívka; 3. viz též "stržeň"
dušinka, -šátka	dušička
dušit' sa	dušovat se
duška	díl bednářské klenby - "venkem oblé, vnitřkem zaokrouhlené" (též "duh")
dušovaný	zaklínaný (<i>Na mú dušovanú dušu.</i>)
duť	hučet, vytrvale někoho přemlouvav; 2. dout
duť (B)	durdit se, zlobit se, hněvat se (na koho)
duť (Z)	pít velkými doušky
duť sa	hněvat se (<i>Co sa na mňa duješ.</i>)
dútný	duť, vyhnílý
dužit'	odolávat odštípnutí ("šindelca") nebo rozštípnutí
duživé dřevo	dřevo, které se špatně dělí při štípání
duživý	odolávající odštípnutí
dužka, -ška	dužina, díl stěny sudu nebo "bedna"
dužný (Z)	šťavnatý
dvérca	dveře venkovní, poloviční výšky
dvérce	dvířka, vrátka
dveři, -ra	dveře
dvihat'	zdvihat
dvoják	úl se dvěma včelstvy (totéž "troják, štverák, paterák" atd.)
dvojaký	dvojí (také "trojaký, štveraký" atd.)
dvojduchý	dvojitý, párový ("dvojduché dveři" - opak jednoduché)
dvojičky	dvojčata

dvojit'	vykat (<i>komu</i>)
dvojka (M)	kmen dlouhý 2 m
dvorčinka	jablko (druh)
dvorec	skupina chalup; 2. dvůr hospodářského stavení; 3. společný prostor mezi domy ve dvorcové zástavbě valašských chalup
dvorka	dvořanka
dvořit' si	zakládat si na něčem, být na něco pyšný
dvúgroška	peníz starý - čtyrák, dvougroš
dvúryňščák	peníz starý - dvouzlatka
dvúšvový	viz "okladový"
dy, gdy	kdy, dávno (<i>Nebýt sem tam už gdy.</i>)
dyby jak, gdy-	za každou cenu, v žádném případě
dyby na krásně	dejme tomu, že by
dyby, gdy-	kdyby (<i>Dyby má hladký ocas.</i>)
dycky	vždy, vždycky
dýchanec	puch (ze šatů, "prdů"), vydýchaný, nevětraný vzduch; 2. pach zvířat chovaných v jizbě; 3. kozlí pach
dykolvěk, gdy-	kdykoliv
dýl, -lec	kláda, kulatina krátká
dým	kouř
dýmák	čerpací měch u "hrubých gajd"
dýmit' (sa)	dýmat, kouřit (z komína)
dýmník	sopouch, komín nad pecí vyvedený jen na půdu
dyňa	dýně, tykev; 2. velká hlava (<i>pejor.</i>)
dyndať	zvracet; 2. škemrat
dyrygovat'	řídit, vést
dysi, gdy-	kdysi
dysik, gdy-	kdysi
dyš aš, gdy-	až když
dyš, gdyš	když (<i>Kup si to. Dyš nemám peněz.</i>)
dyť	vždyť
džafat' +	chytat (<i>Furt ňa dosi džafát za lelik.</i>)
džafnúť +	chytit, uchopit (<i>Džafnúť ju za nohu.</i>)
džbel (Vs) +	viz "kadlub"
džbrňa +	tůň (též "zhlaň")
džegolit' +	šveholit
džerzan (M)	???
džgat'	nacpávat, strkat, pěchovat (dovnitř)
džgat' (sa)	cpát (se)
džigat'	píchat, bodat
džiglotat'	šveholit
džignút'	bodnout, píchnout (nožem, prstem, holí)
dzingat'	bít, tlouci; 2. cinkat
džingla	truhla na stravu; 2. nádoba na mouku